

Obsah

Úvod	8
1. Historie sluchové výchovy	9
1.1 První období – cca 1550–1750	9
1.2 Druhé období – kolem začátku 19. stol.	10
1.3 Třetí období – ke konci 19. stol.	10
1.4 Čtvrté období – cca 1930–1960	11
1.5 Páté období – od cca 1960	13
1.5.1 Přední představitelé současné sluchově-řečové výchovy	14
1.5.2 Důležité rozdíly mezi školní sluchovou výchovou 50. let a včasnou sluchovou výchovu od roku 1960	15
1.5.3 Sluchová výchova také pro děti s kochleárním implantátem	15
1.6 Historie sluchové výchovy u nás	16
2. Sluchová výchova u těžce sluchově postižených dětí	18
2.1 Habilitace malých sluchově postižených dětí	18
2.2 Technické pomůcky	18
2.3 Unisenzoriální sluchová výchova	19
2.3.1 Nezdůrazňování zrakového vnímání	19
2.3.2 Výchova hlasité řeči především pomocí zachovaného sluchu	20
2.3.3 Synchronizace řeči a zkušenosti	20
2.4 Další zásady unisenzoriální sluchové výchovy	21
2.4.1 Vybavení sluchadly bezprostředně po první diagnóze	21
2.4.2 Nové pojmy mají být prezentovány také bez odezírání	21
2.4.3 Děti mají být vedeny k vnímání rytmu a přízvuku	21
2.4.4 Necvičit jednotlivá slova, ale slova ve větách	21
2.4.5 Potřeby dítěte určují, o čem s ním budeme mluvit	21
2.4.6 Mezi vnímáním řeči a mluvením je těsný vzájemný vztah	22
2.5 Vnímání redundantních a řečových prvků	22
2.5.1 Spektrografický výzkum hlasité řeči	22
2.6 Shrnutí	23
3. Doprovodná (národní) znaková řeč a sluchová výchova	24
3.1 Tři cesty výchovy řeči u těžce sluchově postižených dětí	24
3.2 Totální komunikace	24
3.2.1 Teze, uváděné ve prospěch totální komunikace	25
3.3 Kritické poznámky	26
3.3.1 Je řečový a školní vývoj neslyšících dětí neslyšících rodičů lepší než u neslyšících dětí slyšících rodičů?	26
3.3.1.1 Výchozí pedagogická situace slyšících rodičů	26
3.3.1.2 Výchozí pozice neslyšících rodičů	26
3.3.1.3 Neslyšící děti neslyšících rodičů nemají dodatečná postižení a jsou velmi inteligentní	27
3.4 Přispívá doprovodná (národní) znaková řeč k bohatšímu zvládnutí řeči? ..	27
3.5 Napomáhá doprovodná (národní) znaková řeč k lepšímu vnímání řeči? ..	29
3.6 Vážné výhrady neurofyziologů proti doprovodným posunkům	29
3.7 Odlišný časový průběh motoriky mluvené a znakové řeči	30
3.8 Místo znakové řeči ve výchově a vzdělávání těžce sluchově postižených dětí	30

3.8.1	Různé pedagogické programy pro rozdílné skupiny neslyšících dětí	30
3.8.2	Posunky jako komunikační prostředek, ne však jako vyučovací metoda	31
3.9	<i>Kdo se nechce z historie poučit, musí ji ještě jednou prožívat</i>	31
4.	Slyšení a rozumění ve školních prostorách	33
4.1	<i>Nedoslýchavost působí jako neviditelný akustický filtr</i>	33
4.2	<i>Slyšení a rozumění</i>	34
4.3	<i>Akustické podmínky ve školních prostorách</i>	34
4.3.1	Úroveň hluku ve třídách	34
4.3.2	Chování zvuku ve volném a uzavřeném prostoru	34
4.3.3	Reflexe a absorpce – odraz a pohlcování.	35
4.3.4	Dozvuk	36
4.3.5	Resonance	36
4.3.6	Čas znění	37
4.3.7	Rušivé zvuky	37
4.3.8	Užitečné zvuky	38
4.3.9	Vzdálenost mezi učitelem a žákem	38
4.3.10	Výsledky měření srozumitelnosti řeči	38
4.3.11	Zhoršení sluchové situace	39
4.3.12	Závěry pro pedagogiku sluchově postižených	39
4.4	<i>Přenosové podmínky při použití různých sluchových pomůcek</i>	39
4.4.1	Monofonní přenos celého pole	40
4.4.2	Stereofonní přenos celého pole	40
4.4.3	Monofonní přenos zvukových signálů	40
4.4.4	Pseudostereofonní přenos celého pole	41
4.4.5	Monofonní přenos izolovaných zvukových podnětů a monofonní nebo stereofonní přenos celého pole	41
4.5	<i>Shrnutí</i>	41
5.	Metody současné sluchové výchovy	43
5.1	<i>Nový vývoj vyžaduje nové myšlení</i>	43
5.2	<i>Unisenzoriální metody</i>	44
5.3	<i>Multisenzoriální metody</i>	44
5.4	<i>Modifikované unisenzoriální metody</i>	45
5.5	<i>Učení slyšení probíhá podle hierarchického pořadí</i>	45
5.6	<i>Celostní sluchově – řečová výchova</i>	46
5.7	<i>Výchova sluchu a myšlení podle Leahea Grammatico</i>	46
5.8	<i>Adaptivní sluchová výchova Normana Erbra</i>	47
5.9	<i>Motorická teorie vnímání</i>	47
5.10	<i>Shrnutí</i>	47
6.	Unisenzoriální sluchová výchova v praxi	49
6.1	<i>I plnosmyslné dítě se musí učit slyšet</i>	49
6.2	<i>Uvědomění si zvukových jevů</i>	49
6.3	<i>Pozornost ke zvukovým podnětům</i>	49
6.3.1	Nutnost změny	50
6.3.2	„Přeslechnutí“ se musí také učit	50
6.3.3	Zvláštní cvičení pro děti s malými zbytky sluchu	50
6.4	<i>Rozvíjení lokalizace zvuků</i>	51
6.5	<i>Vědomé užívání hlasu</i>	52
6.5.1	Příprava k mluvení	52
6.5.2	Nálezy tónové audiometrie je třeba brát s rezervou	52

6.5.3	První napodobivé mluvení	53
6.6	Nenarušená interakce mezi matkou a dítětem je nezbytná	53
6.7	Rozvíjení řeči	53
6.8	Metoda LRS – naslouchání – čtení – mluvení	54
6.8.1	Metoda LRS v praxi	54
6.9	Shrnutí	55
7.	Sluchová výchova kojenců a malých sluchově postižených dětí	57
7.1	Cíle	57
7.2	Rozvíjení sluchových dovedností	57
7.2.1	Dovednost	57
7.2.2	Dílčí dovednosti	58
7.2.3	Motivace	58
7.2.4	Odměna	58
7.2.5	Praxe	58
7.3	Některé postupy	58
7.3.1	Dítě se učí obracet pozornost na zvukové podněty	58
7.3.2	Dítě se učí obracet pozornost na rozdíly mezi zvukovými podněty	59
7.3.3	Dítě se učí znovu poznávat již známé akustické podněty.	60
7.3.4	Jak můžeme zaměřovat pozornost dítěte na zvuky	61
7.3.5	Jak můžeme rozvíjet prostorové slyšení	61
7.3.6	Jak rozvíjet auditivní vnímání řeči	62
7.3.7	Rozvíjení sluchově-řečové kontroly	63
7.4	Co můžeme očekávat	63
7.4.1	Prognóza dosažitelných sluchových dovedností	64
7.4.1.1	Střední nedoslýchavosti	64
7.4.1.2	Těžké nedoslýchavosti	64
7.4.1.3	Sluchové ztráty hraničící s hluchotou.	64
7.4.1.4	Totální sluchové ztráty	64
7.5	Vyvarovat se negativních prognóz	65
7.6	Diagnostická terapie	65
7.7	Kdo to má dělat?	65
7.8	Hodnocení	65
8.	Sluchová výchova a rozvíjení myšlení.	67
8.1	Rozvíjení sluchových dovedností	67
8.1.1	Vědomí zvuků. Zvukové povědomí	67
8.1.2	Diskriminace	67
8.1.3	Rozvíjení sluchové paměti	67
8.1.4	Poznávání částí vět, jednotlivých slov a hlásek	68
8.1.5	Rozlišení výšky hlasu	68
8.1.6	Cvičení lokalizace zvuků	68
8.2	Rozvíjení myšlení	69
8.2.1	Myšlení	69
8.2.2	Vědomosti	70
8.2.3	Stanoviska	70
8.2.4	Samostatné nacházení nadřazených pojmů	70
8.2.5	Učení divergentního myšlení	71
8.2.6	Vědění je řeč	71
8.2.7	Dovednosti	72
8.2.8	Záznam z návštěvy vyučování	72

9. Adaptivní sluchová výchova	75
9.1 <i>Adaptivní komunikace</i>	75
9.1.1 Ebnerův komunikační model	75
9.2 <i>Přirozená konverzační metoda</i>	76
9.2.1 Několik příkladů práce s dětmi	77
9.2.2 Erberova matrice Podráždění – Odpověď	78
9.2.2.1 Objevení	79
9.2.2.2 Rozlišování – diskriminace	79
9.2.2.3 Identifikace	79
9.2.2.4 Rozumění	80
9.3 <i>Přiměřeně strukturovaná metoda</i>	80
9.3.1 Otevřený postup	80
9.3.2 Rozhovorem k přirozené konverzační metodě	81
9.4 <i>Speciální sluchová cvičení</i>	81
9.4.1 Cvičení pro objevování	81
9.4.2 Cvičení pro rozlišování	82
9.4.3 Cvičení identifikace	82
9.4.4 Cvičení rozumění	82
9.5 <i>Shrnutí</i>	83
10. Speciální problémy sluchové výchovy	85
10.1 <i>Sluchově postižené děti se učí telefonovat</i>	85
10.1.1 Proč některé sluchově postižené děti telefonování odmítají	85
10.1.2 Čtyři možnosti telefonování pro sluchově postižené	85
10.1.3 Sedm způsobů telefonování	85
10.1.4 Sluchově postižené děti dosahují ve vnímání hlasité řeči rozdílné výkonnosti.	86
10.1.5 První telefonování cvičíme domácím telefonem	86
10.1.6 Strategie potřebná k telefonování	87
10.1.7 Na začátku sluchová výchova pomocí kazetového přehrávače	87
10.1.8 Další krok: poslech telefonních informací	87
10.1.9 Učitel volá žáka	88
10.1.10 Telefonování také pro děti s malými zbytky sluchu?	88
10.2 <i>Sluchová výchova na zvukových kartách v mimoškolní době</i>	88
10.2.1 Sluchová cvičení na přístroji typu „Language Master“	88
10.2.2 Praxe sluchové výchovy se zvukovými kartami	89
10.2.2.1 Úkoly pro objevování zvukových podnětů	89
10.2.2.2 Úkoly pro diskriminaci zvukových podnětů	90
10.2.2.3 Úkoly na identifikaci zvukových podnětů	90
10.2.2.4 Úkoly pro rozumění zvukovým podnětům	90
10.2.3 Zvukové karty doplňují školní sluchovou výchovu	91
10.2.3.1 Sluchově postižené dítě slyší svou vlastní hlasitou řeč	91
10.2.4 Příčiny možných nezdarů	91
11. Kochleární implantáty pro skutečně neslyšící děti	93
11.1 <i>Pro které neslyšící děti připadají kochleární implantáty v úvahu</i>	93
11.1.1 Situace v roce 1985	93
11.1.2 Jsou kochleární implantáty skutečně využívány?	93
11.1.3 Je použití vibračně – taktilních pomůcek dnes ještě aktuální?	93
11.1.4 Hlavní rozdíly mezi sluchadlem a kochleárním implantátem	94
11.1.5 Situace v roce 1995	94

11.2 Před aplikací kochleárního implantátu by mělo dítě užívat sluchadla	95
11.3 Aplikace kochleárního implantátu vyžaduje dobrou následnou sluchovou výchovu	95
11.4 „Etické“ námítky a připomínky vedoucích funkcionářů Svazů neslyšících	96
11.4.1 Argumenty Herlana Laneho	96
11.4.2 Právo rodičů platí více než zájmy svazu	96
11.5 Výsledky	97
12. Slovo na závěr	98
12.1 Osobnost prof. Armina Löva	98
12.2 Uplatňování zásad včasné sluchově-řečové výchovy u nás	98
12.3 Základní podmínky pro včasnou sluchově-řečovou výchovu	99
12.3.1 Včasná depistáž a vybavení dětí sluchadly nebo kochleárním implantátem	99
12.3.2 Včasná sluchově-řečová výchova v rodině	99
12.3.3 V předškolním a školním věku zařazení do vhodného sluchově a řečově stimulujícího školského zařízení	99
12.3.4 Výhledy	100
Literatura	101
Resume	103
Summary	104